

Çevre ve Orman Bakanlığından:

ÇEVRE DÜZENİ PLANLARINA DAİR YÖNETMELİK

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı, ülkemizin sahip olduğu doğal, tarihi ve kültürel zenginliğin korunarak kalkınma planları ve varsa bölge planları temel alınarak, ekonomik kararlarla ekolojik kararların bir arada düşünülmesine imkan veren, genel arazi kullanım kararları ile bunlara ilişkin strateji ve politikaları oluşturmak ve çevre kirliliğini önlemek amacıyla nazım ve uygulama imar planlarına esas teşkil etmek üzere bölge ve havza bazında 1/50.000-1/100.000 ölçekteki çevre düzeni planlarının hazırlanmasına, hazırlattırılmasına, onaylanmasına, izlenmesine, denetlenmesine ve bu planlar üzerinde yapılacak değişikliklere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik, planlama alanı bütününde 1 inci maddede tanımlanan amaç doğrultusunda hazırlanacak 1/50.000-1/100.000 ölçekteki çevre düzeni planı, revizyon, ilave ve değişikliklerinin hazırlanması, hazırlatılması, onaylanması, uygulanmasının izlenmesi ve denetlenmesine ilişkin usul ve esasları kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik, 1/5/2003 tarihli ve 4856 sayılı Çevre ve Orman Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 2 nci ve 10 uncu maddesi ile 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 9 uncu maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

a) Alt ölçekli plan: Çevre düzeni planı sınırları içerisinde çevre düzeni planına uygun olarak ilgili idarelerince hazırlanacak ve onaylanacak olan planları,

b) Bakanlık: Çevre ve Orman Bakanlığını,

c) Çevre düzeni planı: Ülke ve bölge plan kararlarına uygun olarak konut, sanayi, tarım, turizm, ulaşım gibi yerleşme ve arazi kullanılması kararlarını belirleyen planı,

ç) Çevre düzeni planı açıklama raporu: Çevre düzeni planının vizyonunun, amacının, hedeflerinin, stratejilerinin, ilkelerinin ve politikalarının açıklandığı ve bunlar doğrultusunda belirlenen projeksiyon nüfusuna, sektörel yapıya, alan büyüklüklerine, plan kararlarına, plan uygulama araçlarına, kurumsal yapıya ve denetime ilişkin gerekçeli açıklamaların yapıldığı ve çevre düzeni planı ile bütün olan raporu,

d) Çevre düzeni planı araştırma raporu: Planlama alanına ilişkin geleceğe yönelik projeksiyonların yapılabilmesi, plan kararlarının, koruma ve gelişme politika ve stratejilerinin ve plan hükümlerinin belirlenebilmesi için 7 nci madde kapsamında toplanan verilerin planlama çalışmasında kullanılacak biçimde analiz ve sentezinin yapıldığı, alana yönelik fırsatların, tehditlerin, güçlü yönler ve zayıflıkların belirlenerek ilgisine göre farklı disiplinlerden uzmanlarca hazırlanan raporu,

e) Çevre düzeni planı plan hükümleri: Plan kararlarının uygulanmasını sağlamak üzere planlama alanının özelliklerine göre oluşturulan hükümleri,

f) İlave plan: Yürürlükte bulunan mevcut plana bitişik ve mevcut planın genel arazi kullanım kararları ile süreklilik, bütünlük ve uyum sağlayacak biçimde 9 uncu maddede belirtilen gerekçelere dayalı olarak hazırlanan planı,

g) İlgili idare: Alt ölçekli plan yapma, yaptırma ve onaylama yetkisine sahip idareleri,

ğ) İmar planı: 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu ile 10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nda tanımlanan nazım ve uygulama imar planlarını,

h) Müellif: 7/1/2006 tarihli ve 26046 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Plân Yapımını Yükümlenecek Müelliflerin Yeterliliği Hakkında Yönetmelikte belirtilen niteliklere sahip plan yapımını üstlenen gerçek veya tüzel kişiyi,

ı) Plan değişikliği: Çevre düzeni planı ana kararlarını, sürekliliğini, bütünlüğünü bozmayacak nitelikte, 9 uncu maddede belirtilen gerekçelere dayanarak yapılan kısmi değişikliği,

i) Plan revizyonu: Çevre düzeni planının ihtiyaca cevap vermediği veya 9 uncu maddede belirtilen gerekçelerin planın vizyonu, amacı, hedefleri, stratejileri, ilke ve politikaları açısından plan ana kararlarını, sürekliliğini, bütünlüğünü etkilemesi halinde çevre düzeni planı bütününde yapılan değişikliği,

j) Havza: Bir akarsu kaynağını besleyen yüzey ve yeraltı su kaynaklarının tabii su toplama alanını kapsayacak biçimde, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğüne belirlenmiş olan alanları,

k) Bölge: Coğrafi, sosyal, ekonomik, fiziksel nitelikleri açısından benzerlik gösteren alanları ve/veya Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığına belirlenmiş olan istatistikî bölge (düzey 2) birimlerini,

l) Planlama alanı: Havza ve/veya bölge sınırlarını kapsayan alanı veya mekânsal, yönetsel ve kentsel fonksiyonlar açısından bütünlük gösteren alanlar dikkate alınarak belirlenen alanı,

m) Yetkili idare: İlgili mevzuatı uyarınca çevre düzeni planı yapma, yaptırma, onaylama ve izleme ve denetleme yetkisine sahip idareleri,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Çevre Düzeni Planının Niteliği

Planın niteliği

MADDE 5 – (1) Çevre düzeni planı;

a) Kalkınma planları ve varsa bölge planlarını temel alarak rasyonel doğal kaynak kullanımını sağlayan,

b) Kirliliğin oluşmadan önce önlenmesi, sağlıklı çevrenin oluşturulmasına yönelik hedef, ilke, strateji ve politikaları ve bunu sağlayacak arazi kullanım kararlarını belirleyen,

c) Tarihi, kültürel ve doğal çevrenin korunması ve geliştirilmesine yönelik genel hedefleri, ilkeleri, stratejiyi ve politikaları belirleyen,

ç) Karar ve hükümleriyle alt ölçekli planları yönlendiren,

d) Plan kararları açısından ekosistem bütünlüğü, arazi kullanım sürekliliğini sağlayan,

e) Planlamaya temel oluşturan verilerin farklılığından dolayı farklı mesleklerden uzmanların fiili katılımı ile hazırlanan,

f) Planlama sürecinin her aşamasında bir önceki aşamalara geri dönerek değerlendirilmelerin yapılabildiği geri beslemeli sürece sahip olan,

g) Karşılaştırılabilir, değerlendirilebilir, sorgulanabilir, geliştirilebilir ve güncellenebilir standart veri tabanına sahip olan,

ğ) Sürdürülebilir kalkınma amacına uygun olarak ekolojik ve ekonomik kararların bir arada düşünülmesini sağlamak üzere, korunması gereken alanlara ilişkin politika ve stratejileri belirleyen

üst ölçekli plan niteliğini taşır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çevre Düzeni Planı Planlama Alanının Tespitine, Hazırlanmasına,

Hazırlanmasına İlişkin İdari ve Teknik Usuller ve Esaslar

Planlama alanının tespiti

MADDE 6 – (1) Planlama alanı;

a) Çevre ve Orman Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ve Çevre Kanunu kapsamında; Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından belirlenen büyük akarsu havzaları veya Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı tarafından belirlenmiş istatistikî bölge birimleri (düzey 2) ile birlikte idari sınırları da dikkate alınarak, en az iki il sınırnı içerecek şekilde,

b) İl özel idareleri ve belediye sınırı il sınırı olan büyükşehir belediyeleri, 22/2/2005 tarihli ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu kapsamında yetki alanlarını aşmayacak şekilde

belirlenir.

Bilgi toplanması

MADDE 7 – (1) Çevre düzeni planlarının hazırlanması sürecinde, planlama alan sınırları kapsamında veriler 1/25.000 ölçekli harita hassasiyetinde asgari;

a) Türkiye ve bölgesindeki yeri,

b) Ülke ulaşım ağındaki yeri,

c) İdari bölünüş ve sınırlar,

ç) Doğal yapı;

1) Jeolojik yapı (depremsellik ve fay hatları vb),

2) Jeomorfolojik yapı (topografya, eğim durumu vb),

3) Hidrolojik- hidrojeolojik yapı (Göller, barajlar, akarsular, taşkın alanları, yeraltı ve yüzeysel su kaynakları, havza sınırları),

4) İklimsel özellikler,

5) Toprak niteliği ve tarımsal arazi kullanımı,

6) Ekolojik yapı (ekosistem tipleri, flora ve fauna varlığı),

d) Koruma statüsü verilmiş alanlar (sit alanları, uluslararası sözleşmelerle korunan alanlar, sulak alanlar, RAMSAR alanları, özel çevre koruma alanları, milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı, tabiatı koruma alanı, mesire yerleri, yaban hayatı geliştirme alanı, yaban hayatı koruma alanı, tür koruma alanı, yüzeysel içme suyu kaynakları koruma alan ve diğerleri)

e) Orman alanları, mera, yaylak, kışlak alanları,

f) Kültür ve turizm gelişim ve koruma bölgeleri, turizm merkezleri,

g) Genel peyzaj öğeleri,

ğ) Demografik yapı,

h) Sosyal yapı,

ı) Ekonomik yapı

i) Teknik altyapı;

1) Ulaşım,

2) Enerji,

3) Atık geri kazanım ve bertaraf tesisleri,

4) İçme suyu ve atık su arıtma tesisleri,

5) Atık su deşarj yerleri,

6) Tarımsal sulama alanları,

j) Kamu mülkiyetindeki alanlar,

k) Ruhsatlı maden sahaları,

l) Askeri alanlar, askeri yasak bölgeler ve güvenlik bölgeleri,

m) Mania planları,

n) Mevcut arazi kullanımı,

o) Yerleşme alanlarının karakteristik özellikleri ve mekânsal gelişme eğilimleri ve potansiyelleri,

ö) Planlama alanına yönelik bölgesel ölçekli kamu projeleri ve yatırım kararları,

p) Onanlı imar planları,

r) Çevre sorunları

konularına ilişkin ilgili kurum ve kuruluşlardan, uydu görüntülerinden ve/veya hava fotoğraflarından ve arazi çalışmalarından veriler elde edilerek sayısal veri tabanı oluşturulur. Kurum ve kuruluşlar planlama çalışmasında kullanılacak bilgi ve belgeleri sağlamakla sorumludur. Milli güvenlik ve savunma faaliyetlerine konu alanlar için Milli Savunma Bakanlığı ile koordinasyon sağlanır.

Uyulacak temel esaslar

MADDE 8 – (1) Çevre düzeni planı sınırları içinde kalan alanlarda;

a) Kalkınma planı ve varsa bölge planlarının esas alınması,

b) Sürdürülebilir kalkınma yaklaşımının gözetilmesi,

c) Birbirine bitişik planlama alanlarında ekosistem bütünlüğünün ve arazi kullanım kararlarının sürekliliğinin sağlanması,

ç) İlgili kurum ve kuruluşların, meslek ve sivil toplum kuruluşlarının görüşlerinin alınarak, planlama sürecine katılımının sağlanması,

d) Doğal, tarihi ve kültürel çevre değerlerinin korunması,

e) Ekolojik dengeyi bozucu plan kararlarının getirilmemesi,

f) Alt ölçekli planlara esas olacak koruma ve gelişme politika ve stratejilerinin oluşturulması,

g) Ekonomik kararlar ile mekânsal kullanım kararlarının çevresel kaynakların sürdürülebilirliğini sağlayacak şekilde düzenlenmesi,

ğ) Çevre sorunlarına neden olan kaynaklara yönelik önleyici strateji ve politikaların belirlenmesi,

h) Projeksiyon nüfusunun, doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı dikkate alınarak belirlenmesi,

ı) İçme suyu, katı ve sıvı atık miktarlarına ilişkin mevcut ve projeksiyon değerlerinin belirlenmesi,

i) Arazi kullanım kararlarının ekolojik, jeolojik, hidrolojik riskler göz önüne alınarak belirlenmesi,

j) Teknolojiden en üst düzeyde faydalanılması

esaslıdır.

Revizyon, ilave ve değişikliklerin yapılması

MADDE 9 – (1) Çevre düzeni planlarının revizyon, ilave ve değişiklikleri;

a) Nüfusun yerleşim ihtiyaçlarının karşılanamamasına,

b) Kamu yatırımlarına,

c) Çevre düzeni planı üzerinde mekânsal yer seçimi yapılmamış ancak; planın temel strateji ve politikalarını değiştirecek bölgesel ölçekli yatırımların ortaya çıkmasına,

ç) Yeni verilere bağlı olarak, sonradan ortaya çıkabilecek ve bölgesel etkiye yol açabilecek arazi kullanım taleplerinin oluşmasına,

d) Değişen verilere bağlı olarak planların güncellenmesine,

e) Çevre kirliliğinin önlenmesine,

f) Çevrenin korunmasına,

g) Mevzuat gereği düzenlemelere,

ğ) Maddi hataların düzeltilmesine

dair yeterli, geçerli ve gerekçeleri belirli teklif ve talepler, yetkili idarece çevre düzeni planının temel hedef, ilke, strateji ve politikaları kapsamında teknik, yasal ve bilimsel çerçevede değerlendirmeye alınarak sonuçlandırılır.

(2) Teklif ve talepler başvuru tarihinden itibaren en fazla altmış gün içinde cevaplanır. Plana ilişkin teklif ve talepler, yetkili idarelerce kabul edileceği gibi reddedilebilir. Kabul edilmeyen teklif ve talepler reddetme gerekçeleri belirtilerek sahibine bildirilir.

(3) Türk boğazlar bölgesinde, can ve mal kaybı ile deniz ve çevre kirliliği yaratacak, kültür ve tabiat varlıklarına zarar verecek doğal afetlere ve deniz kazalarına karşı önlem alınması, boğazlarda güvenli geçişin sağlanması amacıyla kurulacak tesislerin ve inşaatların projelendirilmesi ve yapımında çevre düzeni planı değişikliği, gerekçe aranmaksızın yapılır.

Planların hazırlanması, hazırlatılması ve incelenmesine ilişkin idari ve teknik usuller

MADDE 10 – (1) Çevre düzeni planlarının yetkili idarelerce hazırlanması, hazırlattırılması ve incelenmesi aşağıdaki usullere göre yapılır;

a) İdari usuller;

1) Çevre düzeni planı ile revizyon, ilave ve değişiklikleri mevzuatları uyarınca yetkili idarelerce hazırlanır veya hazırlatılır ve onaylanır.

2) Yetkili idare çevre düzeni planı ile revizyon, ilave ve değişikliklerini ihale yöntemiyle hazırlatabileceği gibi protokol ile de ilgili idarelere hazırlatabilir.

3) Kamu kurum ve kuruluşları ile ilgili idarelerin çevre düzeni planları ve 9 uncu maddede belirtilen gerekçelere uygun revizyon, ilave ve değişiklik teklifleri incelenmek üzere yetkili idareye sunulur.

4) Çevre düzeni planlarının hazırlanma sürecine katılımın sağlanmasıyla ilgili yöntem yetkili idarece belirlenir. Yetkili idare planlama aşamasında etkin katılımı sağlamak üzere; yazışma, anket uygulaması, toplantı, internet ortamı veya çalıştay yöntemlerini kullanabilir.

5) Yetkili idarelerce onaylanan çevre düzeni planları, revizyon, ilave ve değişiklikleri Bakanlığa ve ilgili kurumlara gönderilmek üzere yetkili idarelerce yeterli sayıda çoğaltılarak dağıtımı yapılır.

b) Teknik usuller;

1) Analiz ve sentez çalışmalarında; arazi çalışmaları yapılarak bilimsel yöntemlere dayalı yeterli nitelikte ve kapsamda 7 nci maddede tanımlanan verilerden, uydu görüntülerinden veya hava fotoğraflarından faydalanılır.

2) Sentez çalışmasında güçlü ve zayıf yönler ile fırsatlar ve tehditler belirlenir.

3) Elde edilen verilerin kullanıldığı analiz ve sentez çalışmaları sonuçları doğrultusunda planın hedefleri ile birlikte strateji ve politikaları belirlenerek plan karar ve hükümleri oluşturulur. Ayrıca uygulama araçları ve denetim konularına dair ilkeler belirlenir.

4) Çevre düzeni planı; “plan paftasından”, plan kararlarının açıklandığı “Plan Açıklama Raporundan” ve plan kararlarının uygulama hükümlerini tanımlayan “Plan Hükümleri”nden oluşur.

5) Plan paftasında yer alacak kararlara ilişkin olarak Ek-1’de yer alan gösterim esas alınır. Ek-1’de gösterimi yer almayan arazi kullanım biçimleri için ilave gösterim geliştirilir.

Koordinasyon

MADDE 11 – (1) Birden fazla ili kapsayan ve Bakanlıkça hazırlanan, hazırlattırılan çevre düzeni planlarına ilişkin çalışmalarda koordinasyon Bakanlığa aittir. Planlama alanı içinde yer alan idarelerin planlama sürecine katılımı, planlama çalışmasındaki görev, katkı ve sorumlulukları ile ilgili esaslar gerektiğinde protokol ile belirlenebilir.

(2) Yetkili idareler, mevzuatları doğrultusunda, planlama bölgelerinde kalan diğer ilgili idareler ile koordinasyonu sağlarlar.

(3) Millî güvenlik ve savunma faaliyetlerine konu alanlar için Millî Savunma Bakanlığı ile koordinasyon kurulur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Planların Onaylanması, Yürürlüğe Girmesi, İlanı, Dağıtımı

ve Uygulamaların İzlenmesi

Planların onaylanması, yürürlüğe girmesi ve ilanı

MADDE 12 – (1) Çevre düzeni planları ilgili mevzuatları doğrultusunda yetkili idarelerce onaylanır.

(2) İlgili mevzuatları doğrultusunda onaylanan çevre düzeni planları onama tarihinde yürürlüğe girer.

(3) Onaylanan çevre düzeni planları onay tarihinden itibaren yetkili veya ilgili idarece planlama bölgesindeki herkesin görebileceği şekilde ilan yerlerinde asılmak ve nerede nasıl görülebileceği mahalli haberleşme araçları ile duyurulmak sureti ile otuz gün süre ile ilan edilir. Aynı zamanda, çevre düzeni planı, yetkili veya ilgili idarenin internet sayfasında da ayrıca yayımlanır.

(4) Otuz günlük ilan süresinde çevre düzeni planlarına itiraz, askıya çıkaran yetkili veya ilgili idareye yapılır.

(5) Askıya çıkarıldığına ve askıdan indirildiğine dair askı tutanakları yetkili amir dahil iki imzalı olarak hazırlanır.

(6) Planlama alanındaki taşra teşkilatında veya diğer ilgili idarelerde askıya çıkarılan çevre düzeni planları için; askı süresinde yapılan itirazlar, askı tutanakları ile birlikte askı süresini takip eden on gün içinde yetkili idareye gönderilir. Çevre düzeni planlarına yapılan itirazlar, çevre düzeni planlarının yürürlüğünü durdurmaz.

(7) Yetkili idare çevre düzeni planlarına yapılan itirazları bu Yönetmelik hükümleri kapsamında değerlendirir ve sonuçlandırır. Uygun bulunan itirazlar plan veya plan hükümlerinde düzeltme yapılarak onaylanır ve yeniden askıya

çıkmasına gerek olmaksızın yetkili idarece dağıtımı yapılır ve planlar kesinleşir. İtirazlara ilişkin değerlendirme ve sonuçları itiraz sahiplerine bildirilir.

(8) Planlara askı süresi içinde itiraz edilmemesi veya itirazların tamamının uygun görülmemesi durumunda ise, yeniden dağıtımına gerek olmaksızın yazı ile bildirim yapılarak onaylı planlar kesinlik kazanır.

(9) Kesinleşen çevre düzeni planlarının revizyonu, ilave ve değişiklikleri de aynı usullere tabidir.

Onaylanan planların dağıtımı

MADDE 13 – (1) Çevre düzeni planları alenidir. Bu aleniyeti sağlamak yetkili idarelerin görevidir. Yetkili idare çevre düzeni planlarının tamamını veya bir kısmını kopyalayarak veya kitapçıklar halinde çoğaltarak bedel karşılığında isteyenlere verebilir.

(2) Yetkili idarelerce onaylanan çevre düzeni planları Bakanlığa gönderilir.

(3) Onaylanan çevre düzeni planları yetkili idare tarafından çoğaltılarak, alt ölçekli planlara esas olmak üzere, uygulamadan sorumlu ilgili idarelere dağıtımı yapılır.

Planlara ilişkin uygulamaların izlenmesi ve denetlenmesi

MADDE 14 – (1) Alt ölçekli planlar çevre düzeni planına uygun olmak zorundadır. Yetkili idareler, alt ölçekli planların çevre düzeni planına uygunluğunu sağlamak, izlemek ve denetlemekle yetkilidir.

(2) Bakanlık, onaylanan planları izler ve denetler.

(3) Kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzel kişiler çevre düzeni planına aykırı imar planı uygulamalarını tespit ve delilleri ile birlikte yazılı olarak yetkili idareye bildirmekle yükümlüdür.

(4) Yetkili idarece yapılan inceleme sonucunda çevre düzeni planına aykırı alt ölçekli plan kararlarının veya uygulamalarının tespiti halinde, alt ölçekli planların çevre düzeni planı kararlarına uygun hale getirilmesi yetkili idarece ilgili idaresinden istenir. Aykırı kararların ilgili idaresince altmış gün içinde giderilmemesi halinde yetkili idarenin dava açma hakkı saklı kalmak kaydıyla, ilgisi hakkında inceleme yapılmak üzere idarenin ilgili olduğu bakanlığa bildirilir. Bununla birlikte onaylı çevre düzeni planına aykırı imar planı hazırlayan müellif, hakkında ilgili mevzuat uyarınca gerekli işlemler yapılmak üzere, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ile ilgili meslek odasına bildirilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Diğer hükümler

MADDE 15 – (1) 3194 sayılı İmar Kanununun 9 uncu maddesi çerçevesinde yapılacak yatırımlara ilişkin 1/50.000 – 1/100.000 ölçekli çevre düzeni planlarına ilişkin değişiklikler Çevre ve Orman Bakanlığının uygun görüşü alınmak suretiyle Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca yapılır.

Yürürlük

MADDE 16 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 17– (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Çevre ve Orman Bakanı yürütür.